

Prosty język w tekstach naukowych / Plain language in scientific writing

*Substitute 'damn' every time you're inclined to write 'very';
your editor will delete it and the writing will be just as it should be*
Mark Twain

Dlaczego artykuły naukowe warto pisać prostym językiem

Agnieszka Wrzesień¹, Tomasz Piekot², Wojciech M. Wysocki^{1, 3, 4}

¹Redakcja Naukowa, Narodowy Instytut Onkologii – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa

²Pracownia Prostej Polszczyzny, Instytut Filologii Polskiej, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Wrocławski

³Klinika Chirurgii Ogólnej, Onkologicznej i Naczyniowej, 5. Wojskowy Szpital Kliniczny z Polikliniką w Krakowie

⁴Katedra Chirurgii, Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu, Krakowska Akademia im. A. Frycza-Modrzewskiego, Kraków

Kto, gdy pisał artykuł czy pracę naukową, nie stosował skomplikowanych słów, zapożyczeń z języka obcego i rozbudowanej składni? Choć trudno to przyznać, to powszechne zjawisko. Do takiego celowego zachowania przyznało się na przykład ponad 86 proc. ze 110 studentów Uniwersytetu Stanforda [1]. Dlaczego dodatkowo komplikujemy język tekstów naukowych? Czy to czyni naszą pracę bardziej wartościową?

Nikt nie chce czytać trudnych tekstów

Obecnie ze wszystkich stron jesteśmy bombardowani rozmaitymi informacjami, mamy coraz mniej czasu na uważne czytanie. Długie zdania, zawiła składnia i skomplikowane słownictwo sprawiają, że odbiorca musi się bardzo napracować, żeby odczytać treść. Tymczasem żaden ekspert nie będzie zawiedziony, jeśli będzie musiał przeczytać tekst napisany w sposób przejrzysty, uporządkowany tak, by łatwiej było go w biegu przeglądać. Przecież o wartości doniesienia naukowego świadczy sama jego istota, a nie „uczony język”.

Co przekonuje specjalistów, by zwrócili uwagę na artykuł w czasopiśmie czy portalu naukowym? Przede wszystkim nowa, świeża informacja odnosząca się wprost do ich obszaru aktywności naukowej i zawodowej. Także oni nie lubią nadmiernego komplikowania języka. Uznają, że skoro autorzy piszą prosto, to wiedzą, o czym piszą i można im zaufać. Dlatego większość językoznawców zgadza się, że jasność, prostota

i oszczędność to cele, do których autorzy powinni dążyć – także autorzy opracowań naukowych [2].

Prosty język – co to jest?

Prosty język – według Roberta Eaglesona, jednego ze światowych ekspertów w dziedzinie *plain language* – to jasne, proste zdania, które zawierają tylko tyle słów, ile potrzeba. Jest to język, który unika niejasności, skomplikowanego słownictwa i zawiłej konstrukcji zdań. Dbą o to, by każdy odbiorca z łatwością zrozumiał jego przekaz. Z kolei dla lingwistów z Pracowni Prostej Polszczyzny Uniwersytetu Wrocławskiego to *język klarownych myśli i szczerych intencji*. Bez wysiłku – tak odbiorca czyta tekst, który jest dobrze napisany [3].

7 podstawowych zasad prostego języka

1. Krótkie zdania

Jeśli możemy te same treści przekazać w krótszych zdaniach, róbmy to. Zdanie nie powinno mieć więcej niż 15–20 słów. Wówczas nasz umysł bez wysiłku odczyta zawartą w słowach informację.

2. Bez imiesłów (albo mało)

Unikajmy imiesłów zakończonych na -ąc, -ąca, -ący, ące (*pisząc, oceniający, badające*) oraz na -wszy (*zrobiwszy, przekazawszy*).

Jak cytować / How to cite:

Wrzesień A, Piekot T, Wysocki W. *Dlaczego artykuły naukowe warto pisać prostym językiem*. Biuletyn PTO NOWOTWORY 2021; 6: 78–79.

3. Strona czynna

Piszmy o czynnościach, które ktoś wykonał. Starajmy się unikać strony biernej czasowników. Lepiej na przykład zamiast: *badanie zostało przeprowadzone* napisać *zespół przeprowadził badanie* lub *przeprowadziliśmy badanie*.

4. Bez ukrytych czynności

Często zamiast czasowników stosujemy rzeczowniki odczasownikowe: *niewykonanie*, *przebadanie*. Takie rzeczowniki sprawiają, że składnia zdania jest skomplikowana w odbiorze. Nie używajmy ich!

5. Słowa krótkie, znane

Wybierajmy słowa znane. Jeśli mamy do wyboru dwa słowa, wybierzmy to, które jest popularniejsze i prostsze. Unikajmy słów, które mają więcej niż 4 sylaby. Oczywiście tam, gdzie to konieczne, stosujemy fachową terminologię, ale nie nadużywajmy żargonu specjalistycznego.

6. Krótkie akapity i śródtytuły

Stosujmy żelazną zasadę: jedna myśl, jeden akapit. Pomocne w orientacji w tekście są też śródtytuły lub struktura, jaką określa redakcja danego czasopisma.

7. Wyliczenia, tabele, wykresy

Tam, gdzie to możliwe zapisujemy treści w punktach. Niektóre informacje, np. wyniki badań, dawki leków w poszczególnych grupach pacjentów, lepiej ująć w tabele czy przedstawić na wykresach. W tekście wystarczy przywołać właściwe tabele lub wykresy [3, 4].

Upraszczenie języka – nie taki nowy problem

- Zwolennikami zwięzłego pisania i przemawiania byli już Ciceron i Juliusz Cezar. Według Cicerona, mówca ma przemawiać „poprawnie, jasno i wyraźnie” [2].
- W czasie bitwy o Anglię rząd Winstona Churchilla opracował tajną instrukcję *Brevity*. Chodziło o to, by komunikaty wojenne były konkretne i krótkie.
- Po wojnie Brytyjcy urzędnicy stopniowo zmieniali sposób komunikacji z obywatelami – na bardziej prosty i klarowny.
- W Stanach Zjednoczonych prosty język jest ważny ze względu na wielokulturowość społeczeństwa. Nie wszy-

scy równie sprawnie posługują się językiem angielskim. W 2010 roku Barack Obama podpisał *Plain Writing Act of 2010*.

- W Szwecji ponad 50 lat temu urzędnicy zauważyli, że trudne, niezrozumiałe pisma były powodem wielu telefonów z pytaniami. Aby to zmienić opracowali i wdrożyli zasady „języka klarownego”.
- Pierwsze zasady prostej polszczyzny pojawiły się w Polsce w 2010 roku w poradniku Ministerstwa Rozwoju Regionalnego „Jak pisać o Funduszach Europejskich”.
- W 2012 roku powstała Pracownia Prostej Polszczyzny (Uniwersytet Wrocławski). Specjaliści, którzy tam pracują, stworzyli założenia prostej polszczyzny, czyli polskiej wersji standardu prostego języka (*plain language*). Od ośmiu lat zmieniają język polskich firm i urzędów.

Prosty język w nauce – dlaczego warto

Dlaczego warto dbać o zrozumiałość języka komunikacji naukowej? Istnieją przynajmniej dwa ważne powody. Pierwszym jest rosnąca konkurencyjność badań naukowych. Powszechność publikacji online sprawia, że wyniki wyszukiwania są praktycznie nie do przejrzania. W procesie poszukiwania wartościowych badań wzrasta zatem rola przejrzystych i prostych abstraktów. Drugim powodem jest pewność prezentowanych teorii czy wyników badań empirycznych. Niejasny styl naukowy jest rodzajem strategii autoprezentacyjnej. Mówiąc wprost – w wielu tekstach niezrozumiały język pojawia się jako kamuflaż, który maskuje słabość wniosków, niepewność autora, a nawet powierzchowność badań [5].

Piśmiennictwo

1. Oppenheimer D. Consequences of erudite vernacular utilized irrespectively of necessity: problems with using long words needlessly. *Appl Cognit Psychol.* 2006; 20(2): 139–156, doi: 10.1002/acp.1178.
2. Piekot T, Maziarz M. Styl „plain language” i przystępność języka publicznego jako nowy kierunek w polskiej polityce językowej. *Acta Universitatis Wratislaviensis Język a Kultura.* 2014; 24(3588): 307–324.
3. Piekot T, Zarzeczny G, Moroń E. Standard „plain language” w polskiej sferze publicznej. In: Zaśko-Zielińska M, Kredens K. ed. *Lingwistyka kryminalistyczna. Teoria i praktyka. Quaestio, Wrocław 2019: 197–214.*
4. *A Plain English Handbook. How to create clear SEC disclosure documents.* Office of Investor Education and Assistance U.S. Securities and Exchange Commission 1998.
5. Cutting, J. Vague language in conference abstracts. *Journal of English for academic purposes*, 2012, 11.4: 283–293.

Od redakcji:

W kolejnych odcinkach nowego cyklu będziemy bardziej szczegółowo opisywać najważniejsze zasady prostego języka, które można przenieść do języka profesjonalnego, naukowego. Do współpracy zaprosiliśmy eksperta, dr. hab. Tomasza Piekota, kierownika Pracowni Prostej Polszczyzny. Planujemy przedstawić i przypomnieć ważne reguły, które pozwolą przygotowywać teksty naukowe w sposób bardziej zrozumiały, klarowny i zwięzły, bez uszczerbku dla ich treści.